

ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Της Δρος **Μαρίας ΧΩΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ**

Η Ευρωπαϊκή παιδεία, αν και ανανεωμένη, αντλεί σημαντικά στοιχεία από την αρχαιοελληνική φιλοσοφική και πολιτιστική παράδοση και διαδηλώνει την πίστη από την προτίμησή της στην καλλιέργεια της ανθρώπινης λογικής και της «αρετής», ώστε να αποφευχθούν τα φαινόμενα κοινωνικής σήψης.

Έτσι, το αρχέτυπο της Ενωμένης Ευρώπης το συναντούμε στο όραμα μίας οντολογικής ενότητας των προσωκρατικών φιλοσόφων, στο αμφικτυονικό πνεύμα, που συμφιλίωσε στο ιερό του Απόλλωνα τους αρχαίους Έλληνες, στο όραμα και στο στοχασμό του Ισοκράτη και του Άγγελου Σικελιανού, αλλά και στη σκέψη του Σεφέρη, ο οποίος, ενώ ένιωθε την ανάγκη μίας μεγάλης Ευρωπαϊκής παιδείας, πίστευε έντονα στο συνδυασμό της με το σώμα της ζωντανής ελληνικής κληρονομιάς.

Ειδικότερα, η σύγχρονη ευρωπαϊκή παιδεία βοηθούμενη από τα πορίσματα της επιστήμης και ειδικότερα της κοινωνικής ψυχολογίας, επιβεβαιώνει την αναγκαιότητα να αντικατασταθούν οι διαδικασίες μίας ενιαίας και κατά βάση συμμορφωτικής και αυστηρά πειθαρχικής αγωγής με τις διαδικασίες μεταφοράς προτύπων συμπεριφοράς και γνώσης. Ιδιαίτερα στις μέρες μας, όπου ελλοχεύει ο κίνδυνος της υποβάθμισης του ανθρώπου, παρουσιάζεται επιτακτική η ανάγκη για μορφωτικές δραστηριότητες μεγάλου εύρους. Πιο συγκεκριμένα, κρίνεται όλο και πιο αναγκαία, η ανάπτυξη των πνευματικών δυναμικών του ανθρώπου, η επιλογή της ανθρωπιστικής διάστασης στις προτιμήσεις του, στις δραστηριότητές του, στις επιλογές και στις αποφάσεις του. Επομένως, η ευρωπαϊκή παιδεία είναι ουσιαστική αν έχει ως στόχο της, όχι μόνο την καλλιέργεια των γνωστικών ικανοτήτων, αλλά και την ανάπτυξη της ηθικής, κοινωνικής και αισθητικής ευαισθησίας. Και αυτό είναι δυνατόν να υλοποιηθεί, όταν «κάνουμε έκκληση» στην αξία της «αρετής», η οποία αποτελεί ένα κατ' εξοχήν ανθρώπινο ιδανικό και συμπυκνώνει όλες τις πνευματικές, πολιτιστικές και ηθικές αξίες.

Αν ανατρέξουμε στην Πράσινη Βίβλο για την ευρωπαϊκή διάσταση της Εκπαίδευσης¹, θα διαπιστώσουμε, ότι οι γενικοί στόχοι του σχολείου είναι μεταξύ άλλων:

- Να συμβάλλει στην ισότητα ευκαιριών για όλους.

1. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, COM (93) 457, τελικό, Βρυξέλλες, 29/1/1993.

- Να βοηθήσει τους νέους, ώστε να αποκτήσουν συναίσθηση των ευθυνών τους στο πλαίσιο μίας αλληλέγγυας κοινωνίας.

- Να συμβάλλει στην ανάπτυξη αυτόνομης προσωπικότητας και κρίσης, κριτικού πνεύματος καθώς και ικανότητα καινοτομίας.

- Να δώσει τη δυνατότητα σε κάθε νέο να χρησιμοποιήσει πλήρως όλες του τις δυνατότητες στον ενεργό του βίο και στην προσωπική του ανέλιξη, αναπτύσσοντας την όρεξη για μάθηση καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του.

- Να παράσχει στους νέους κατάρτιση και τίτλους σπουδών, που να διευκολύνουν τη μετάβασή τους στον ενεργό βίο ειδικότερα, καθιστώντας τους ικανούς να παρακολουθούν και να αφομοιώνουν τις τεχνολογικές αλλαγές.

Τα εκπαιδευτικά συστήματα άλλως τε δεν έχουν μόνο το καθήκον να διασφαλίζουν την απλή πολιτιστική αναπαραγωγή. Είναι ανάγκη να μορφώνουν τους νέους με βάση τις αρχές της δημοκρατίας, της καταπολέμησης των ανισοτήτων, της ανεκτικότητας και του σεβασμού της διαφοράς, καθώς και να τους μεταδίδουν την ιδέα του Ευρωπαϊού Πολίτη.

Διαβάζοντας τα ανωτέρω παρατηρούμε, ότι σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές αρχές, η εκπαίδευση και η αγωγή των νέων βασίζεται σε διαχρονικές αξίες και αρετές.

Η ισότητα των ευκαιριών, η συνειδητοποίηση των ευθυνών, η ανάπτυξη της αυτόνομης και αυτοτελούς προσωπικότητας, η ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας, η ανάπτυξη της πρωτοβουλίας, η δημοκρατία, η ανεκτικότητα, ο αυτοσεβασμός και ο σεβασμός των άλλων αποτελούν αρχές, οι οποίες διδάσκονται από τον Σωκράτη, τον Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη και τα άλλα μεγάλα πνεύματα της ελληνικής αρχαιότητας και θα συνεχίσουν να διδάσκονται, όσο υπάρχει ενδιαφέρον και αγάπη για την ανθρωπιστική παιδεία και τα ιδανικά.

Το πόσο μεγάλη σημασία δίνει η Ευρώπη στην ανθρωποπλαστική δύναμη της παιδείας φαίνεται από το γεγονός, ότι καθιέρωσε το θεσμό της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, που με το ευρύ φάσμα δυνατοτήτων της μπορεί να δώσει στις νέες γενιές τη δυνατότητα, αλλά και την ικανότητα προσαρμογής στις επαγγελματικές εξελίξεις ή σε τυχόν αναπροσανατολισμούς, καθώς και να διευκολύνει τη μεταφορά γνώσεων. Ήδη, στο πλαίσιο προγραμμάτων, όπως το COMETT, το ERASMUS ή το FORCE, μία σειρά κοινών προτάσεων εξ αποστάσεως κατάρτισης έχει δείξει όλα τα θετικά στοιχεία, που αυτή η εκπαιδευτική προσέγγιση μπορεί να αποφέρει στη διαφοροποίηση της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Επί πλέον, με την Διακήρυξη της Κοπεγχάγης τον Απρίλιο του 1978, διατυπώθηκε η ανάγκη να τονιστεί στους νέους το νόημα της ευρωπαϊκής ταυτότητας και να τους γίνει σαφής η αξία του ευρωπαϊκού πολιτισμού και των θεμελίων πάνω στα οποία οι ευρωπαϊκοί λαοί προτίθενται σήμερα να θεμελιώσουν την ανάπτυξή τους, δηλαδή την περιφρούρηση των αρχών της δημοκρατίας, της κοινωνικής δικαιοσύνης και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η απόφαση² του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διοργάνωση Ευρωπαϊκού Έτους διά βίου εκπαί-

δευσης και κατάρτισης (1996). Η πρόταση αυτή εγκρίθηκε μεταξύ άλλων με τις ακόλουθες τροποποιήσεις:

α. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση πρέπει ν' αναπτύσσουν την προσωπικότητα κάθε ανθρώπου. Χρειάζεται να του παρέχουν αξίες της δημόσιας, της ιδιωτικής και της κοινωνικής ζωής, όπως η αλληλεγγύη, η ανοχή και η κατανόηση για την πολιτιστική ποικιλομορφία. Επί πλέον, η εκπαίδευση και η κατάρτιση πρέπει να προάγουν ταυτόχρονα την ικανότητα επικοινωνίας μεταξύ των διαφόρων πολιτιστικών ομάδων καθώς και συμμετοχής στις δημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων³.

β. Ο ρόλος της συνεχούς εκπαίδευσης για το άτομο και τον εργαζόμενο γίνεται βασικός τόσο για την εξασφάλιση της προσωπικής του ανέλιξης, όσο και για την ενίσχυση των μακροπρόθεσμων προοπτικών απασχόλησης του ατόμου⁴.

γ. Μία μετεκπαίδευση με προοπτικές αποτελεί μία πολύ καλή δυνατότητα για την επίλυση κοινωνικών συγκρούσεων. Με κατάλληλες ενέργειες θα μπορούσε να συμβάλλει στην εξάλειψη της ξеноφοβίας, στην απεξάρτηση από το αλκοόλ και τα ναρκωτικά και στην πρόληψη της βίαιης συμπεριφοράς, που συνοδεύει τα ανωτέρω φαινόμενα⁵.

δ. Το έτος 1996 ανακηρύχθηκε επί πλέον «Ευρωπαϊκό Έτος διαρκούς μάθησης». Αυτή η ονομασία λαμβάνει υπόψη τις διαφορετικές ανάγκες μάθησης στις διάφορες φάσεις της ζωής του ανθρώπου⁶.

ε. Ευαισθητοποίηση του Ευρωπαϊκού κοινού στη σημασία της διά βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης μέσω των πρώτων σπουδών και της μετεκπαίδευσης, ως ζωτικού στοιχείου για την ανάπτυξη των ατόμων και για την συμμετοχή τους στις δημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων⁷.

στ. Υπογράμμιση της σημασίας, που έχει για όλους η δυνατότητα πρόσβασης στη διά βίου εκπαίδευση και σε κατάλληλα, αναγνωρισμένα συστήματα διαπίστωσης ικανοτήτων, ανεξαρτήτως διαφορών φύλου, ηλικίας, ικανότητας, εθνικότητας, οικονομικής κατάστασης και κοινωνικής προέλευσης ώστε να δοθεί τέλος στην κατασπατάληση των ιδιαίτερων κλίσεων των ατόμων, να καταπολεμηθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός και να εξαλειφθούν οι περιφερειακές ανισότητες.

ζ. Έμφαση στο ρόλο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, στην ισότητα των ευκαιριών και, κατά συνέπεια, στη σημασία της ισότητας αυτής, ιδίως μεταξύ ανδρών και γυναικών, κατά την πρόσβαση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση⁸.

Οι θέσεις αυτές αποτελούν θέμα προβληματισμού. Γιατί η διά βίου εκπαίδευση δεν είναι τωρινή «ανακάλυψη». Οι αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι πίστευαν, ότι η διαρκής μάθηση μεταδίδει μοναδικές ιδέες και αξίες στον άνθρωπο, τον ενισχύει να ξεφύγει από την πνευματική στασιμότητα και να μεταβεί στην διά βίου «αρετή». Την «αρετή» δηλαδή, που θα γίνει τρόπος ζωής και θα τον βοηθήσει ν' αποφύγει περιθωριακές και αντικοινωνικές ενέργειες.

3. Τροπολογία 2, Αιτιολογική σκέψη 3α (νέα).

4. Τροπολογία 4, 4η Αιτιολογική σκέψη.

5. Τροπολογία 6, Νέα αιτιολογική σκέψη 5β.

6. Τροπολογία 14, Άρθρο 1, παράγρ. 2.

7. Τροπολογία 15, Άρθρο 2, παράγρ. 1.

8. Τροπολογία 20, Άρθρο 2, παράγρ. 4.

Στη Διακήρυξη της Κοπεγχάγης αναπτύσσονται διαχρονικές ιδέες και αξίες. Πιο συγκεκριμένα αναφέρονται τα εξής:

α. Η αξιοσημείωτη σημασία της εκπαίδευσης και κατάρτισης στην πολύπλευρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας (σωματική, πνευματική, ψυχική και ηθική πλευρά).

β. Η σημασία των δημοκρατικών διαδικασιών λήψης αποφάσεων, η οποία αποτελεί συνέπεια της διά βίου εκπαίδευσης και της διά βίου «αρετής».

δ. Η διά βίου εκπαίδευση οδηγεί στην εξασφάλιση της προσωπικής ανέλιξης του ατόμου και στην επίτευξη της βραχυπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης προόδου του.

ε. Η όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη επιστημονική κατάρτιση οδηγεί στην εξάλειψη των φόβων, των παθών, των εξαρτήσεων και των ενστίκτων (ξеноφοβία, απεξάρτηση από αλκοόλ και ναρκωτικά, πρόληψη βίαιης συμπεριφοράς).

στ. Η διά βίου εκπαίδευση βοηθά στο να αξιοποιούνται οι διαίτερες κλίσεις των ατόμων (μέσω των μορφωτικών αγαθών) και να καταπολεμάται ο κοινωνικός αποκλεισμός.

Στο σημείο αυτό θα ήταν καλό να μελετηθούν και οι τροποποιήσεις, που επέφερε η συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση στους τομείς της παιδείας, της επαγγελματικής εκπαίδευσης και του πολιτισμού⁹.

Η σχετική έκθεση της Ε.Ε. αφορά στις επιπτώσεις της νέας συνθήκης του Μάαστριχτ σχετικά με την παιδεία, την επαγγελματική εκπαίδευση και τον πολιτισμό. Πιο συγκεκριμένα με το άρθρο 126 ανατέθηκε στην Κοινότητα να συμβάλλει στην ανάπτυξη παιδείας υψηλού επιπέδου. Το άρθρο αυτό αποτελεί επαρκή νομική βάση για μία κοινοτική δράση στο τομέα της παιδείας. Πρόκειται για ένα νέο τομέα, ο οποίος διευρύνει τις κοινοτικές αρμοδιότητες, κατά τρόπο, όμως, περιοριστικό.

Το πρώτο αποφασιστικό βήμα προς την κατεύθυνση της επέκτασης των κοινοτικών αρμοδιοτήτων στον τομέα της παιδείας αποτελεί μία δήλωση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 14ης και 15ης Δεκεμβρίου 1990, στη Ρώμη, η οποία επιβεβαίωσε, ότι «η ανάγκη επέκτασης ή επανακαθορισμού των αρμοδιοτήτων της Κοινότητας στους συγκεκριμένους τομείς αναγνωρίζεται σε μεγάλο βαθμό». Σύμφωνα μ' αυτή τη δήλωση, η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να περιλάβει άρθρο με το οποίο επεκτείνονται οι αρμοδιότητες της Ένωσης στην παιδεία, επιτρέποντας κατά τον τρόπο αυτό την εφαρμογή δυναμικών δράσεων, οι οποίες στοχεύουν στη τόνωση, ενίσχυση και υποστήριξη της ευρωπαϊκής ταυτότητας, πέρα από καθαρά οικονομικούς συλλογισμούς.

Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 128 αποτελεί ένα πραγματικά νέο στοιχείο στον εκπαιδευτικό τομέα. Αντίθετα από την εκπαίδευση, όπου διά μέσου του άρθρου 128 υπήρχε μία αρχή πολιτικής, η γενική έλλειψη μίας νομικής βάσης για μία όποια δήποτε κοινοτική δράση στον τομέα του πολιτισμού υποχρέωνε πάντα την Κοινότητα να δρα με πρότυπα σχέδια ή με συγκεκριμένες βάσεις. Η νέα βάση παρέχει στην Κοινότητα τη δυνατότητα να δρα με συγκεκριμένα πολυετή προγράμματα, τα οποία συγχρηματοδοτούνται από τα Κράτη-Μέλη.

⁹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Γεν. Δ/νση Μελετών, Έγγραφο εργασίας, Σειρά «Ευρώπη των Πολιτών»: W2, EL-4-1992.

Πιο συγκεκριμένα στο άρθρο 128 αναφέρεται πως «υπάρχει ανάγκη για βελτίωση της γνώσης και της διάδοσης του πολιτισμού, καθώς και της ιστορίας των ευρωπαϊκών λαών».

Για το σκοπό αυτό, η Κοινότητα έπρεπε, κατά κύριο λόγο, να συστηματοποιήσει τη δράση της με σκοπό να υπάρχει ευρύτερη γλωσσομάθεια στους πολίτες της. Η πολύγλωσση διάστασή της άλλως τε αποτελεί χαρακτηριστικό στοιχείο του πολιτισμικού πλούτου της (βέβαια το ίδιο αυτό στοιχείο, αποτελεί εμπόδιο για μία καλύτερη αμοιβαία κατανόηση).

Κατά συνέπεια, βασικός στόχος είναι η συμβολή, με την εφαρμογή μέσων επικοινωνίας (δηλαδή γλωσσική κατάρτιση, μετάφραση, μεταγλώττιση κινηματογραφικών έργων, υπότιτλοι κ.λ.), στον εμπλουτισμό των ανταλλαγών, των γνώσεων και, κατ' επέκταση, του ίδιου του περιεχομένου του πολιτισμού.

Σημειώνεται, ότι οι εμπνευστές των στόχων αυτών επαναλαμβάνουν μία διαχρονική προσπάθεια. Επιχειρούν να πετύχουν τη γλωσσική επικοινωνία των λαών τους μέσω της πνευματικής καλλιέργειας. Και αυτό, κατ' επέκταση, μπορεί να γίνει μόνο, όταν ο πολιτισμός του κάθε λαού χωριστά, αλλά και οι ρίζες του ευρωπαϊκού πολιτισμού, που παραπέμπουν στους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους, βιωθούν απ' όλους. Πόσο μεγάλη σημασία δίνουν οι εταίροι μας στον πολιτισμό των προγόνων μας φαίνεται και από ένα άλλο σημείο του άρθρου 128, όπου γίνεται λόγος για την ανάγκη διατήρησης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς ευρωπαϊκής σημασίας. Μέχρι σήμερα, οι κοινοτικές δράσεις αναφέρονται στη διατήρηση και προστασία της ακίνητης και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς¹⁰. Τώρα, βέβαια, οι νέες κατευθύνσεις θα συμπεριλάβουν και την κινητή κληρονομιά, δημόσια και ιδιωτική (ιδιωτικές συλλογές κ.λ.). Έτσι, η εκπαίδευση σε όλα τα επαγγέλματα, που σχετίζονται με την πολιτιστική κληρονομιά θα αποτελεί προτεραιότητα σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Εν συνεχεία θα γίνει λόγος για διάφορα κοινωνικά προβλήματα, που απασχολούν τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης γιατί η παιδεία και η διά βίου εκπαίδευση μπορούν να συνδράμουν ενεργά στην αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών. Μέσα από αυτή την προσέγγιση θα προσπαθήσουμε να δούμε τον τρόπο με τον οποίο η Κοινότητα αντιμετωπίζει ή προλαμβάνει αυτά τα κοινωνικά φαινόμενα. Ιδιαίτερος στόχος μας θα είναι η προσπάθεια εντόπισης της «αρετής» και της ανάγκης για διά βίου εκπαίδευση. Εξακολουθεί η «αρετή» να είναι διαχρονική; Αποτελεί τη βάση πρόληψης ή εξάλειψης των κοινωνικών προβλημάτων;

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το θέμα σχετικά με τις απαγωγές των παιδιών¹¹.

Το διεθνές πρόβλημα της απαγωγής παιδιών, ιδίως εντός της Κοινότητας, προσέλκυσε την προσοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κυρίως τα τελευταία χρόνια.

Προφανώς πρέπει να υπάρξει ριζική διάκριση της απαγωγής παιδιών από τρίτους - περιπτώσεις στις οποίες είναι δυνατόν να υπεισέρχονται και άλλοι παράγοντες όπως δόλος, κακομεταχείριση, επιδίωξη κέρδους - από εκείνες τις απαγωγές, που διαπράττονται

10. 91/c/284/07, Ε.Ε. της 31ης Οκτωβρίου 1991.

11. Έκθεση της Επιτροπής Νομικών Θεμάτων και Δικαιωμάτων των Πολιτών σχετικά με τις απαγωγές των παιδιών. Εισηγήτρια η κ. Salema O. Martins / A3-0051/93/RE 201.667 τελ.

από έναν εκ των δύο γονέων και των οποίων οι αιτίες ανταποκρίνονται σε διάφορες νομικές καταστάσεις, όπως είναι η ρήξη του συζυγικού δεσμού μεταξύ ζευγαριών συχνά διαφορετικής εθνικότητας ή μία αποτυχημένη οικογενειακή ζωή. Μάλιστα οι καταστάσεις αυτές επιδεινώνονται στις περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν υφίσταται καθόλου νομικός συζυγικός δεσμός (de facto ενώσεις).

Όσον αφορά, λοιπόν, σ' αυτό το ακανθώδες ζήτημα, πρέπει να επισημανθούν τα εξής:

α. Οι απαγωγές των παιδιών, τόσο στα παιδιά όσο και στις οικογένειες δημιουργούν ψυχικά ρήγματα.

β. Η σημασία του κοινωνικού ρατσισμού, οι προκαταλήψεις και οι άλλες δυσμενείς κοινωνικές διακρίσεις, καθώς και οι διάφορων μορφών εκδηλώσεις βίας στην οικογένεια, που είναι δυνατόν να προκαλούνται από παρόμοιες καταστάσεις, συνήθως υποτιμώνται από τους πολίτες της Ευρώπης. Μπορούμε λοιπόν να συμπεράνουμε, ότι η πρόληψη πρέπει να στηρίζεται στην ενημέρωση τόσο των γονέων, όσο και των Αρχών και στην προσπάθεια πνευματικής καλλιέργειας, ώστε να εμφανίσουν μία συμπεριφορά διαφορετική από την προηγούμενη. Εδώ ακριβώς εντάσσεται το θέμα της «αρετής» και της διά βίου εκπαίδευσης. Μπορεί κάποιες φορές να αποδειχθούν πιο αποτελεσματικές από την επιβολή των ποινών και την έκδοση καταδικαστικών αποφάσεων.

γ. Όσον αφορά στις οικογένειες, φαίνεται, ότι οι απαγωγές οφείλονται συχνά στη διαφορετική αντίληψη της έννοιας «οικογένεια» και των συναφών αξιών, κυρίως μεταξύ των βιομηχανικών και αναπτυσσόμενων χωρών ή στην εφαρμογή διαφορετικών κριτηρίων κατά την ανατροφή των παιδιών.

δ. Η επίλυση του προβλήματος της απαγωγής παιδιών προϋποθέτει προηγούμενη συγκεκριμένη δράση, που θα καθιστά δυνατή τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για μία αμοιβαίας αποδοχής ή συντονισμένη λύση των προβλημάτων, που αντιμετωπίζουν τα ζευγάρια και οι οικογένειες.

ε. Ακόμη και αν αποδεικνύεται η εφαρμογή μίας «πολιτικής προληπτικών μέτρων» σε σχέση με την προγενέστερη κατασταλτική πολιτική, θα είχε καλύτερα αποτελέσματα ένας καταλληλότερος διάλογος κατανόησης και ανοχής. Ο διάλογος λειαίνει τα ψυχικά πάθη, τις προσωπικές διαφορές και αντιθέσεις με τη βοήθεια της προσωπικής επαφής και της συζήτησης.

Ας εξετάσουμε τώρα το πρόβλημα της σωματεμπορίας¹².

Σχετικά με το ζήτημα αυτό το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διατυπώνει τις εξής θέσεις:

α. Η σωματεμπορία (ανδρών, γυναικών, παιδιών και νέων ενηλίκων) είναι ασυμβίβαστη με την αξιοπρέπεια και την αξία του ανθρώπου και αποτελεί σοβαρή παραβίαση των δικαιωμάτων του.

β. Κάθε κοινωνία έχει καθήκον να διασφαλίζει σε όλους τους ανθρώπους ολοκληρωμένη ανάπτυξη και να φροντίζει, ώστε τα συμφέροντά τους να γίνονται σεβαστά απ' όλους.

12. Έκθεση της Επιτροπής Ελευθεριών και Εσωτερικών Υποθέσεων σχετικά με τη σωματεμπορία. Εισηγήτρια η κ. Maria Paola Colombo Svero / A4-0326/95/RE 213.438/τελ.

γ. Στα θύματα σωματεμπορίας πρέπει να προσφέρεται η δυνατότητα να απελευθερωθούν από το χώρο της εγκληματικής καταπίεσης και εξάρτησης μέσω επαρκούς προστασίας και ειδικών δράσεων, που θα παρέχουν ευκαιρία εύρεσης μίας αξιοπρεπούς εργασίας και πρόσβασης στην παιδεία, στην πολιτιστική ζωή και στην κοινωνική επανένταξη.

δ. Το μεγαλύτερο μέρος των θυμάτων σωματεμπορίας αντιμετωπίζουν από τη στιγμή της επιστροφής στη χώρα καταγωγής τους πολυάριθμα προβλήματα, όπως αποκλεισμό από την οικογένεια, αδυναμία εύρεσης εργασίας, κοινωνική περιθωριοποίηση και κίνδυνο αντιποίνων.

ε. Η βία, που ασκείται κατά των θυμάτων σωματεμπορίας, και ιδίως κατά των παιδιών και των νέων ενηλίκων, έχει εξαιρετικά καταστροφικές συνέπειες για τη σωματική και ψυχική ανάπτυξή τους.

στ. Το άρθρο Κ. 2.1. της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση αναφέρεται ρητώς στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, που ορίζει, ότι «κανείς δεν υποβάλλεται σε βασανιστήρια ούτε σε απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές ή μεταχειρίσεις» (άρθρο 3).

Στις θέσεις αυτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ενυπάρχουν αρχές και αξίες διαχρονικές. Αρχές, όπως η αξιοπρέπεια και η αξία του ανθρώπου, η ανάγκη της ολοκληρωμένης ανάπτυξης του ατόμου, ο αυτοσεβασμός και ο σεβασμός των δικαιωμάτων των ανθρώπων, η δυνατότητα εργασίας, μόρφωσης και ομαλής ένταξης στο κοινωνικό σύνολο, η προστασία της σωματικής, πνευματικής, ηθικής και βουλευτικής ελευθερίας.

Αναγκαίο θεωρείται στο σημείο αυτό ν' αναφερθούμε στα αποτρεπτικά μέτρα που προτείνονται. Έτσι, μεταξύ των άλλων αναφέρονται:

α. Τα Κράτη-Μέλη πρέπει να προσδιορίσουν με σαφήνεια την έννοια της σωματεμπορίας και να τη θεωρήσουν ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σοβαρό έγκλημα.

β. Χρειάζεται να επιτελεστεί σημαντικό έργο στον τομέα της ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης στην προβληματική της σωματεμπορίας. Θα πρέπει να διοργανωθούν εκστρατείες ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης, των νέων, των εργαζομένων, που αναλαμβάνουν καθήκοντα στελέχωσης των θυμάτων στους τομείς της παιδείας, της υγείας, της κοινωνικής εργασίας και της δικαιοσύνης αλλά και των εκπροσώπων των Κρατών-Μελών στις τρίτες χώρες, κυρίως τις αναπτυσσόμενες και τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Τα μέσα ενημέρωσης είναι δυνατόν να συμβάλουν στην επιτυχία αυτών των εκστρατειών, υπό την προϋπόθεση, ότι θα αποφύγουν τον συναισθηματισμό και ότι θα υιοθετήσουν κατάλληλους κανόνες δεοντολογίας.

γ. Επίσης, είναι σκόπιμο να αναφέρουμε πόσο σημαντική είναι η ευαισθητοποίηση των νέων, σε επίπεδο σχολικού οργανισμού καθώς και ότι αυτή αποτελεί μία από τις πτυχές της προληπτικής πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να εκπονηθούν και να εγκριθούν ένα σύνολο εκπαιδευτικών μέτρων, που:

- Θα εστιάζονται στις παγκοσμίως αποδεκτές ηθικές αρχές σχετικά με το σεβασμό της ανθρωπίνης ύπαρξης και αξιοπρέπειας.

- Θα προωθούν την ποιοτική σεξουαλική διαπαιδαγώγηση με κύριο στόχο την αναγνώριση της ισοτιμίας των δύο φύλων.

Έκθεση Ζωγραφικής

Νίκης ΖΑΧΑΡΗ

Πτυχιούχου Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών Αθηνών

11/6 - 11/7

Gallery TITANIUM

ΥΙΑΥΙΑΝΝΟΣ

Βασ. Κωνσταντίνου 44, Αθήναι

- Θα ευαισθητοποιούν τους νέους για όλους τους κινδύνους, στους οποίους είναι εκτεθειμένοι καθώς και για τα μέτρα προστασίας τους.

Αλλά και το Συμβούλιο της Ευρώπης με το άρθρο 3 της Σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (Νοέμβριος 1950) ορίζει, ότι: «κανείς δεν υποβάλλεται σε βασανιστήρια ούτε σε απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές ή μεταχειρίσεις». Επίσης, το άρθρο 4, παρ. 1 και 2 της ίδιας Σύμβασης ορίζει, ότι: «κανείς δεν κρατείται υπό συνθήκες υποτέλειας ή δουλείας» και «κανείς δεν υποχρεώνεται να εκτελέσει καταναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία».

Όπως παρατηρούμε στα αποτρεπτικά αυτά μέτρα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αλλά και το Συμβούλιο της Ευρώπης, δε στηρίζονται μόνο στην καταστολή με την επιβολή ποινών, αλλά και σε μέτρα παραδειγματισμού και πρόληψης.

Οφείλουμε να διαπιστώσουμε λοιπόν, ότι αναγνωρίζεται η ιερότητα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά και η ανάγκη της ευαισθητοποίησης της δυστυχώς αλλοτριωμένης και μαζοποιημένης κοινής γνώμης. Γιατί μόνο η παιδεία θα οδηγήσει στην αφύπνιση και την ευαισθητοποίηση των νέων.

Παρατηρούμε, επίσης, ότι επιβεβαιώνονται οι παγκόσμιες ηθικές αρχές, δηλαδή ο σεβασμός της ανθρωπίνης ύπαρξης και η αξιοπρέπεια. Τέλος, αναγνωρίζεται η ισοτιμία και όχι η ισοπέδωση των δύο φύλων. Έτσι, για μία ακόμη φορά συμπεραίνουμε, ότι μόνο όταν τεθεί ως σκοπός μας η επίτευξη της «αρετής», θα είναι δυνατόν να λυθούν, κατά μεγάλο ποσοστό, πολλά κοινωνικά προβλήματα. Και αυτό στις ημέρες μας έχει εφαρμογή μόνο μέσω της διά βίου εκπαίδευσης.

Θα εξετάσουμε τώρα το θέμα της βίας και ειδικότερα το θέμα της βίας κατά των γυναικών¹³, δηλαδή τις σεξουαλικές επιθέσεις, την κακοποίηση, τη σεξουαλική παρενόχληση, την πορνεία και την πορνογραφία και το βιασμό, που αποτελεί προσβολή και συντριβή των ψυχικών και φυσικών ορίων της ανθρωπίνης υπόστασης. Η άρνηση του δικαιώματος να εξουσιάζει κάποιος το σώμα του είναι γεγονός, που κλονίζει και αναστατώνει το άτομο.

Συνεχίζεται...

13. Έκθεση της Επιτροπής για τα Δικαιώματα της Γυναίκας σχετικά με την ανάγκη διεξαγωγής εκστρατείας σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη μηδενική ανοχή της βίας κατά των γυναικών. Εισηγήτρια η κ. Marianne Eriksson A4-0250/97/PE 220. 962 τελ.